

Ο Αρχιεπίσκοπος Κρήτης ως Υπέρτιμος και Έξαρχος Ευρώπης

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Φυλλομετρών το ογκώδες Ημερολόγιον του Οικουμενικού Πατριαρχείου και τα Δίπτυχα της Εκκλησίας της Ελλάδος, αναγινώσκω τα περί υπερτίμων και εξάρχων, άτινα «στολίζουν» πάντα μητροπολίτην ανήκοντα εις το κλίμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Ως δ' επ' εσχάτων επεξετάθησαν και εις το κλίμα του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, ένθα πάσα η Αφρική διεμοιράσθη μεταξύ υπερτίμων και εξάρχων.

Τούτο ουκ αφήκεν ανεπηρέαστον και την ημιαυτόνομον Εκκλησίαν της Κρήτης. Η ίδρυσις νέας μητροπόλεως συνεπάγεται και τινά υπέρτιμον και έξαρχον ξηράς και θαλασσών, θαλασσών δε και πελαγών για το μη εξαρκήσθαι την ξηράν. Και ταύτα ως συνεπακόλουθα της αναδείξεως ή προαγωγής, των αρχαίων επισκοπών εις μητροπόλεις επί Πατριάρχου Αθηναγόρα (1962). Αδιανόητον γάρ τοίς εν τοις Πατριαρχείοις η ύπαρξις μητροπολίτου άνευ της αποδόσεως της τιμής του υπερτίμου και εξάρχου.

Τα έχοντά ποτε λόγον υπάρξεως γέγονασι τίτλοι και οφφίκια άνευ ουσιαστικής τίνος σημασίας. Το πάλαι (και όρα κανόνας Θ΄ και ΙΖ΄ της Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου) έξαρχοι ήσαν οι μητροπολίται της έδρας μιάς πολιτικής διοικήσεως. Είχον δε εξουσίαν διοικητικήν και εις αυτούς απετείνοντο διά σοβαράς υποθέσεις οι λοιποί της διοικήσεως μητροπολίται ή επίσκοποι. Εκ των εξαρχιών τούτων εδημιουργήθησαν και τα πρεσβυγενή Πατριαρχεία. Το ποίαν ισχύν είχαν οι έξαρχοι φαίνεται εκ της επιρροής του Μεγάλου Βασιλείου εν τοις εκκλησιαστικοις πράγμασιν, όντος εξάρχου της εξαρχίας Καππαδοκίας.

Το δε «υπέρτιμος» ούκ έστιν έτερόν τι ειμή αναγνώρισις τιμής ως πρόσωπα άξια τιμής. Αλλ΄ εάν πάντες είσιν υπέρτιμοι, τότε τις ο εξέχων εν τιμή; Ως συμβαίνει τανύν εις συλλείτουργον πρωτοπρεσβυτέρων. Τις έστιν ο πρώτος εφ΄ όσον πάντες

είσι πρώτοι; Υπάρχουσιν όμως υπέρτιμοι και έξαρχοι, ων οι τίτλοι ανάγονται εις την πολιάν εκκλησιαστικήν αρχαιότητα. Εις τούτων ην και έστι το του Μητροπολίτου (τανύν Αρχιεπισκόπου) Κρήτης. «Υπέρτιμος και έξάρχος Ευρώπης». Αλλ' είναι δυνατόν ίνα ή έξάρχος μιας ολοκλήρου ηπείρου;

Τούτο απησχόλησε τον σύροντα τας γραμμάς ταύτας επ' αρκετόν. Κατέληξε δε εις τινα συμπεράσματα, πλην ουκ οίδε εί είσι και επιστημονικώς αποδεκτά. Δέδια δε μήπως το θέμα έχει ερευνηθή υπό άλλων προ εμού, οπότε επιχειρώ παραβίασιν θυρών αθύρων. Πλην τολμώ· και ο τολμών ή νικά ή κατακρημνίζεται ως ο μυθικός Ηφαιστος από του Ολύμπου, χωλαίνων είτα επ' αμφοτέραις ταίς ιγνύαις.

Γεννάται όμως το ερώτημα: Ποιαν σχέσιν δύναται ίν' έχη μή Κρητικός και δή Μωραΐτης εκ πατρός, προς ζητήματα αφορώντα εις την μεγαλόνησον Κρήτην; Ουσιαστικώς ουδεμίαν. Όμως ασχολούμαι συνειρμικώς. Θέλων, ίν' εξηγήσω διατί ο Γρηγόριος ο Θεολόγος, ο είτα Αρχιεπίσκοπος Κων/πόλεως εις τον επιτάφιον εις τον εαυτού αδελφόν Καισάριον τώ 368-69 ονομάζει την Κων/πολιν «προκαθεζομένην της Ευρώπης», αυτομάτως εσκέφθην και διερωτήθην, διατί ο Μητροπολίτης (Αρχιεπίσκοπος νύν) Κρήτης αποκαλείται υπέρτιμος ή έξάρχος Ευρώπης;

Και διά μέν το πρώτον εύρον την λύσιν αναδιφών και αρχαίους συγγράφεις και ευρών ότι η Θράκη ωνομάζετο και Ευρώπη και ότι επί της εποχής του αγίου Γρηγορίου η Κων/πολις ανήκε, ήδη από του Διοκλητιανού, εις την διοίκησιν επαρχίας Ευρώπης, ήτις κατά τους χρόνους εκείνους απετέλει τμήμα της όλης Θράκης, διαιρεθείσης εις εξ επαρχίας, ων μία η κύκλω της Κων/πόλεως.

Αλλ' υπάρχει σχέσις μεταξύ της του Βοσπόρου Ευρώπης και της Ευρώπης του τίτλου του Αρχιεπισκόπου Κρήτης; Η απόστασις είναι απαγορευτική, αλλ' είναι;

Και διά μέν την Θρακικήν Ευρώπην γινώσκομεν ότι γλωσσολογικώς είναι εξελληνισμένος τύπος της φοινικικής wrab ή ereb, σκοτεινός, δυτικός κόσμος. Είναι η δύσις του ήλιου εν αντιθέσει προς την asua, την φωτεινήν, την ανατολήν.

Εμνήσθην Φοινίκων. Αλλ' η Κρήτη ευρίσκεται εγγύτερον της Φοινίκης απ' ότι η Θράκη. Εκεί έφθασεν η ονομασία. Ο Βόσπορος διαχωρίζει Ανατολήν από Δύσεως. Εις την Κρήτην έφθασεν ο μύθος.

Εξηγούμαι: Αι σχέσεις Κρήτης και Φοινίκης ήσαν στεναί. Μυθολογείται ότι ο Ζεύς εγεννήθη εις Κρήτην, εις το Ιδαίον άντρον. Άρα εθεωρείτο θεότης γηγενής καίτοι η ετυμολογία του ονόματος παραπέμπει εις Ινδοευρωπαϊκήν ομογλωσσίαν (Ζεύς = Δεύς = Dyaus = deus = δίος = dieu = θεός) άρα νεώτερος της πρωίμου Μινωϊκής

εποχής. Μή λησμονώμεν ότι εγέννησε τον Μίνωα, άρα κατερχόμεθα εις χρόνους νεωτέρους. Η Ευρώπη ήν θεά της Φοινίκης. Ο ταύρος εις ον, κατά τον μύθον πάντοτε, μετεμορφώθη ο Ζεύς εθεωρείτο ιερόν ζώον παρά ετεοκρήταις και έλατρεύετο διά την δύναμιν αυτού (κέρας = δύναμις, «ύψωσον κέρας Χριστιανών ορθοδόξων» δέεται ο ιερεύς, «Του σταυρού τα κέρατα» ψάλλομεν διά τους πρωτοκορυφαίους Αποστόλους Πέτρον και Παύλον).

Τώρα πως έφθασεν η φοινικική θεότης εις Κρήτην; Βεβαίως ουχί επιβαίνουσα του ταύρου και αεροπορούσα. Άλλως πως συνέβησαν τα πράγματα.

Οι Φοίνικες ήσαν λαός ναυτικός και εμπορικός εν ταύτῳ. Η Μεσόγειος ήτο ο χώρος της δραστηριότητος αυτών. Παντού, εις νήσους και εις ασφαλή αγκυροβόλια ίδρυσαν «εμπόρια» (η εμπορεία), σταθμούς δηλαδή συγκεντρώσεως εμπορευμάτων, άτινα διεκίνουν ανά την Μεσόγειον πολλά κερδαίνοντες. Και αυτή αύτη η Καρχηδών «εμπόριον» ήτο κατ' αρχάς φοινικικόν. Η δε Γόρτυς έχουσα ως επίνεια τον Λεβήνα και τον Μάταλον διόλου απίθανον ότι είχε και «εμπόριον».

[Συνεχίζεται]